

KÖNYVTÁR ÉS TÁJÉKOZTATÁS

A nemzetközi könyvtárosi mozgalom centenáriuma

Az 1977-es esztendő igen jelentős volt a nemzetközi könyvtárosi életben. 100 évvel ezelőtt, 1877-ben Londonban rendezték meg a könyvtárosok első nemzetközi konferenciáját (*First International Conference of Librarians*), amely a könyvtárügy fejlődésének új szakaszát nyitotta meg. Különös jelentősége e konferenciának, hogy itt alapították meg a brit Könyvtáros Egyesületet (*Library Association, LA*). Ezenkívül, mivel az LA 50 éves jubileumi konferenciáján (1927, Edinburgh) hívták életre a *Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségét*, az IFLA-t, az 1977-es év az IFLA megalakításának 50. évfordulóját is jelenti.

MAX MULLER professzor, az Oxfordi Egyetemi Könyvtár akkori könyvtárosa az *Academy* c. folyóirat 1876. március 18-i számában egy nemzetközi könyvtárosi konferencia összehívására szólított fel. Bár közvetlenül ezután nem történtek konkrét lépések, a cikk kétségtelenül tükrözte a szakmai szervezetek iránti igényt.

Egy fiatal amerikai könyvtáros, MELVIL DEWEY volt az első, aki nemcsak felismerte a könyvtárosok találkozási szükségességét, hanem sok energiát is fektetett egy országos konferencia szervezésébe. Az amerikai könyvtárosok első konferenciáját 1876. október 4-8. között rendezték meg Philadelphiában. A konferencia hatalmas sikerrel zárult; eredményeképpen alakították meg az Amerikai Könyvtáros Egyesületet (*American Library Association, ALA*), amelynek DEWEY a titkára lett.

Az amerikai konferenciáról beszámolva E. W. B. NICHOLSON, a London Institution könyvtárosa azt javasolta, hogy Nagy-Britanniában is rendezzenek hasonló konferenciát, és sürgette egy angol könyvtáros egyesület létrehozását. Támogatóinak részvételével bizottságot alakított, amely végül is egy nemzetközi könyvtárosi konferencia megszervezését határozta el. A konferenciát 1877. október 2-5. között tartották Londonban, 9 ország 216 küldöttének részvételével.

A *Library Association* centenáriuma

Az LA-t a londoni konferencia utolsó napján alapították meg *Library Association of the United Kingdom* néven, elnökének J. W. JONES-t, a British Museum főkönyvtárosát, titkároknak pedig H. R. TEDDER-t és E. W. B. NICHOLSON-t választották. 1896 januárjában az Egyesület alapszabályát átalakították, nevét a mai *Library Association*-re változtatták.

Az LA az elmúlt száz esztendőben felbecsülhetetlen szolgálatot tett a könyvtárügyért. A mai napig a világ egyik legjelentősebb könyvtáros egyesülete, kb. 25 ezer taggal és 50 ezer dolláros évi költségvetéssel. Kiemelkedő szerepet játszik az Egyesült Királyság közművelődési könyvtárügyében, módszertani segédleteket publikál, segíti szakkönyvtárak és információs központok megalakítását. Támogatja az oktatást és továbbképzést: a könyvtárosi oktatást kezdeményezésére indították meg 1898-ban, ma pedig a könyvtártani vizsgáztatás legfőbb szerve. Az IFLA-n és más nemzetközi szervezeteken keresztül jelentős szerepet játszik a nemzetközi könyvtárosi életben, támogatja a könyvtári és információs tárgyú kutatásokat. Az Egyesült Királyságban folyó kutatások jegyzékét évente közli *Évkönyvében*.

Legjelentősebb kiadványai, könyveken és kutatási jelentéseken kívül:

Library Association Record,
Journal of Librarianship,
British Humanities Index,
Library and Information Science Abstracts stb.

Az IFLA jubileuma

Egy nemzetközi könyvtáros egyesület gondolatát már 1904-ben (St. Louis) és 1910-ben (Brüsszel) tartott konferenciákon felvetették. Az ALA megalakulásának 50. évfordulóján rendezett találkozón (1926) a kérdés újra napirendre került, ahol az Egyesület azt a feladatot kapta, hogy lépjen kapcsolatba országos könyvtáros egyesületekkel egy nemzetközi szervezet létrehozása céljából. E szervezetet végül is 1927-ben, az LA 50. évfordulóján rendezett találkozón alapították meg Edinburghben *International Library and Bibliographic Committee* néven; az *International Federation of Library Association (IFLA)* nevet csak 1929-ben, Rómában fogadták el.

Az IFLA célja a nemzetközi könyvtárügy és bibliográfia támogatása, a könyvtárak, könyvtáros egyesületek és más intézmények közötti nemzetközi együttműködés előmozdítása. Kezdetben működését pénzügyi nehézségek korlátozták, 1962-től azonban – az Unesco jelentős támogatása következtében – tevékenysége erőteljesebbé vált.

Szervezeti felépítésének elemei:

Közgyűlés (General Council)

A tagok képviselőiből áll, évente tart üléseket.

Végrehajtó Testület (Executive Board)

Az elnökből, a hat alelnökből és a kincstárnokból áll, akiket a Konzultatív Bizottság javaslatára a Közgyűlés választ.

Konzultatív Bizottság (Consultative Committee)

Tanácsadó szerv, amelyet a Végrehajtó Testület tagjai, valamint a Szekciók, Bizottságok és nemzeti tagok elnökei és titkárai alkotnak.

Szekciók és al-szekciók (Sections, Sub-sections)

Például: közművelődési, nemzeti, egyetemi stb. könyvtárak szerinti szekciók.

Bizottságok (Committees)

Speciális szakmai kérdésekkel (pl. katalogizálás, kölcsönzés, bibliográfia, gépesítés) foglalkozó szervek.

Munkacsoportok (Working Groups)

Szélesebb problématerületek, pl. a fejlődő országok, a kutatás és fejlesztés kérdéseivel foglalkozó szervek.

Néhány az IFLA jelentős *tevékenységei* közül:

Nemzetközi Könyvtárközi Kölcsönzési Egyezmény (1954);

Nemzetközi Katalogizálási Konferencia (1961);

„A Világ Könyvtárai” elnevezésű hosszútávú program (1963);

szoros együttműködés a FID-dal (FID/IFLA Bizottság).

Kiadványai közül a következők a legjelentősebbek:

IFLA Annual, IFLA Journal.

A legfontosabb könyvtári és dokumentációs nemzetközi szervezetek jegyzékét (megalakulásuk időrendjében, 1972-vel zárva) az *1. melléklet* tartalmazza.

1. melléklet

A legfontosabb nemzetközi szervezetek

- 1895 International Federation for Documentation (FID)
- 1927 International Federation of Library Associations (IFLA)
- 1927 International Society for Performing Arts, Libraries, and Museums
- 1938 International Bureau of Fiscal Documentation
- 1939 International Federation of Film Archives
- 1942 Council of National Library Associations (CNLA)
- 1948 International Council on Archives (ICA)
- 1949 International Youth Libraries
- 1950 International Council of Theological Library Associations
- 1950 International Committee for Social Science Documentation
- 1952 International Association for Mass Communication Research
- 1953 International Board on Books for Young People
- 1955 International Association of Agricultural Librarians and Documentalists (IAALD)
- 1955 International Association of Technological University Libraries
- 1957 Documentation, Libraries, and Archives in Africa
- 1957 International Association of Music Libraries (IAML)
- 1958 International Association of Law Libraries (IALL)
- 1960 International Association for the Development of Libraries in Africa

- 1960 International Translations Centre
- 1960 International Audio-visual Centre
- 1961 International Centre for African Economic and Social Documentation
- 1961 International Council of Theological Library Associations
- 1961 International Scientific Film Library
- 1962 International Association of Documentalists and Information Officers (IAD)
- 1962 International Cooperation in Information Retrieval Related to Patent Examination Problems (ICIREPAT)
- 1963 International Association of Sound Archives
- 1963 Centre International de Documentation Concernant les Expressions
- 1963 International Association of Bibliophiles
- 1964 International Association of International Libraries
- 1964 International Library Information Center
- 1965 International Institute for Children's Literature and Reading Research
- 1967 International Association of Orientalist Libraries
- 1968 International Association of Metropolitan City Libraries (INTAMEL)
- 1969 International Council for Reprography
- 1969 International Association of Research Libraries
- 1971 European Association of Research Libraries
- 1971 Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (LIBER)
- 1972 Commonwealth Library Association (COMLA)
- 1972 Middleeast Library Association

/KUMAR, P. S. G.: Centenary of international librarianship = Herald of Library Science, 17. köt. 2-3. sz. 1978. p. 117-122./

(Novák István)

Néhány gondolat a könyvtári tájékoztató és felvilágosító tevékenységről

(Terminológiai vizsgálat)

A tájékoztatást, a könyvtáraknak ezt a hagyományos funkciók mellett ellátandó fontos feladatát a társadalmi szükségletek hozták létre. Értelmezése azonban az egyes könyvtárakban igen eltérő, aminek az oka, hogy a különböző típusú könyvtárak különböző információs igényekkel állnak szemben, és ennek következtében *különböző módszereket és gyakorlatokat dolgoztak ki az igények kielégítésére*. Mivel ennek az oktatási és kulturális szempontból egyaránt jelentős feladatnak elméleti alapjai sem kielégítőek, feltétlenül szükség van a könyvtári tájékoztató és felvilágosító tevékenység fogalmának tisztázására.